ଚତୁର୍ଥ ଅଧ୍ୟାୟ

ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନରେ ବ୍ୟବହୃତ ବସ୍ତୁ

ପୋଷାକ ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ବସ୍ତୁ

ତୁମେମାନେ ପ୍ୟାଣ୍ଟ, ସାର୍ଟ ବା ଫ୍ରକ୍ ପିନ୍ଧୁଛ । ସମସ୍ତଙ୍କର ପ୍ୟାଣ୍ଟ, ସାର୍ଟ ବା ଫ୍ରକ୍ ଏକା ପ୍ରକାରର କପଡ଼ାରେ ତିଆରି କି ? ତୁମର ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ କ'ଣ ସବୁ ପିନ୍ଧି ଆସନ୍ତି କହିଲ ? ଏ ସବୁ ଯାହା ପିନ୍ଧୁଛେ ତାହା ଆମର ପୋଷାକ ବା ବସ୍ତ୍ର ।

ତୁମେ ପୂଜା ପାର୍ବଣରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ପୋଷାକ ପିନ୍ଧୁଥିବ। ଶୀତ ଦିନେ ତୁମେ ଗରମ ବସ୍ତ୍ର, ଯଥା - ସ୍ୱେଟର୍, ମଫଲର୍, ଟୋପି, ପଶମ ଚଦର ଆଦି ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବ। ଗରମ ଦିନରେ ସୂତା ବସ୍ତ୍ର ପିନ୍ଧିବାକୁ ଭଲ ଲାଗେ। ବର୍ଷର ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ତୁମ ପରିବାରର ସଦସ୍ୟମାନେ ଯେଉଁ ଯେଉଁ ବସ୍ତ୍ର ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି, ତାହାର ଏକ ତାଲିକା କର।

4.1 ବସ୍ତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତି ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ବସ୍ତୁ

ତୁମେ ବିଭିନ୍ନ ବସ୍ତ୍ର ବା ପୋଷାକର ତାଲିକା କରିଛ। ତୁମେ କୁହ ଏ ସମସ୍ତ ବସ୍ତ୍ର ବା ପୋଷାକ ଏକ ପ୍ରକାର ପଦାର୍ଥରେ ତିଆରି ହୋଇଛି କି ? ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ସହିତ ଆଲୋଚନା କର ଓ ଘରେ ବାପା ମା'ଙ୍କ ଠାରୁ ପଚାରି ବୁଝ ଯେ ଘରେ ଥିବା ଶାଢ଼ୀ, ଚଦର ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପୋଷାକ କେଉଁଥିରୁ ତିଆରି ହୋଇଛି। ସେହି ବସ୍ତୁ ଗୁଡ଼ିକର ଏକ ତାଲିକା କର।

ଚିତ୍ର 4.1 ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ବସ୍ତ୍ର

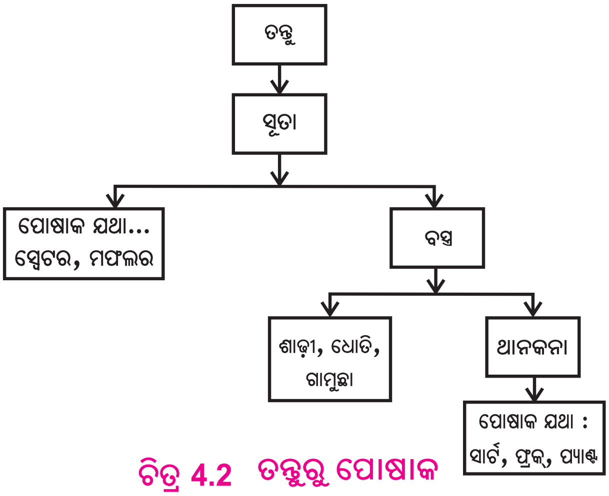

ଚିତ୍ର 4.2 ତନ୍ତୁରୁ ପୋଷାକ

ତୁମ ପାଇଁ କାମ : ୧

ଦରଜି ପାଖରୁ ଅଦରକାରୀ କନାରୁ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ଆଣ। ପ୍ରତ୍ୟେକ କନାରୁ ଖଣ୍ଡେ ଲେଖାଏଁ ସୂତା କାଢ଼। ସୂତାକୁ ଭଲ ଭାବରେ ନିରୀକ୍ଷଣ କର। ସବୁ ସୂତା ଏକା ପ୍ରକାର ପଦାର୍ଥରେ ତିଆରି ହୋଇଛନ୍ତି କି ? ସେହି ସୂତାକୁ ଖୋଲିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କର। କ'ଣ ଦେଖୁଛ ? ସୂତାଟି କେଉଁଥିରୁ ତିଆରି ହୋଇଛି ? ସୂତା ଯେଉଁଥିରୁ ତିଆରି ହୋଇଛି ତାହାକୁ ତନ୍ତୁ କହନ୍ତି। ତୁମେ ଜାଣିଲ ତନ୍ତୁରୁ ସୂତା ହୁଏ ଓ ସୂତାରୁ ବସ୍ତ୍ର ତିଆରି ହୁଏ।

4.2 ତନ୍ତୁର ପ୍ରକାର ଭେଦ

ପୂର୍ବ କାର୍ଯ୍ୟରେ ତୁମେ କାଢ଼ିଥିବା ସୂତାକୁ ଭଲ କରି ଲକ୍ଷ୍ୟ କର। ସମସ୍ତ ସୂତା ଏକ ପ୍ରକାର ତନ୍ତୁରେ ତିଆରି କି ? ଶୀତ ଦିନରେ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବା ସ୍ୱେଟର୍, ଯେଉଁ ତନ୍ତୁରେ ତିଆରି ତୁମେ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ପିନ୍ଧି ଆସୁଥିବା ପ୍ୟାଣ୍ଟ ସେହି ତନ୍ତୁରେ ତିଆରି କି ? ପଲିଷ୍ଟର୍ କନା, ତୁଳା କନା (ଲୁଗା), ରେଶମ କନା ଏକା ପ୍ରକାର ତନ୍ତୁରୁ ତିଆରି ନୁହେଁ। ରେଶମ ପୋକ ଏକ କୋଷା ତିଆରି କରେ। ସେହି କୋଷାରୁ ରେଶମ ତନ୍ତୁ ବାହାରେ ଓ ଏହାକୁ ରେଶମ ବସ୍ତ୍ର ତିଆରିରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ।

ଶୀତ ଦିନେ ତୁମେ ପିନ୍ଧୁଥିବା ଗରମ ବସ୍ତ୍ର ପଶମରୁ ତିଆରି ହୋଇଥାଏ। ପଶମ ତନ୍ତୁରେ ସୂତା ହୁଏ ଓ ଏଥିରୁ ସ୍ୱେଟର, ମଫଲର୍, ଚଦର ଇତ୍ୟାଦି ତିଆରି କରାଯାଏ। ଏହି ପଶମ

ମୁଖ୍ୟତଃ ମେଣ୍ଢା ଲୋମରୁ ମିଳିଥାଏ । ଏହା ମଧ୍ୟ ଛେଳି ଓ ଚମରୀ ଗାଈ ଲୋମରୁ ମିଳିଥାଏ । ତୁଳା, ଝୋଟ, ରେଶମ, ପଶମ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ତନ୍ତୁ । ଏହା ସାଧାରଣତଃ ଉଦ୍ଭିଦ ଓ ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ଠାରୁ ମିଳିଥାଏ ।

ତୁମେ ଏକ ପ୍ରକାର କନା ଦେଖିଥିବ ପ୍ରାଣୀ ଓ ଉଦ୍ଭିଦରୁ ଯାହାର ତନ୍ତୁ ଆସି ନଥାଏ । ନାଇଲନ୍, ପଲିଷ୍ଟର୍, ଟେରିଲିନ୍ କପଡ଼ା ତୁମେ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବ । ଏଥିରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଥିବା ତନ୍ତୁ କୃତ୍ରିମ ଉପାୟରେ ତିଆରି ହୋଇଥାଏ । ଏହା ବହୁତ ଟାଣ ଓ ବହୁଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଛିଣ୍ଡେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଏଗୁଡ଼ିକ ରାସାୟନିକ ପଦାର୍ଥରୁ ତିଆରି ହେଉଥିବାରୁ ଶରୀର ଉପରେ ଏହାର କୁପ୍ରଭାବ ରହିଛି । ଚର୍ମରୋଗ ହୋଇଥିଲେ ଡ଼ାକ୍ତର ଏପ୍ରକାର ବସ୍ତ୍ର ପିନ୍ଧିବାକୁ ମନା କରିଥାନ୍ତି ।

4.3 କେତେକ ଉଦ୍ଭିଦଜାତ ତନ୍ତୁ

କପା (Cotton)

ଚିତ୍ର 4.3 କପାଗଛ

ତୁମେ କପା ଗଛ ଦେଖିଛ କି ? କପା ଗଛର ଫଳ ପାଚିଲେ ହୋଇଗଲେ ଫାଟିଯାଏ । ସେହି ଫଳକୁ ତୋଳି ଆଣି ସେଥିରୁ ତୁଳା ବାହାର କରାଯାଏ । ତୁଳା ଏକ ଉଦ୍ଭିଦଜାତ ତନ୍ତୁ । କିଛି ତୁଳା ସଂଗ୍ରହ କର । ଏହାକୁ ହାତରେ ଛିଡ଼ାଇ ଦେଖ । କେଉଁ କେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟରେ କପା ତୁଳାକୁ ବ୍ୟବହାର କରିଛ ତାହାର ଏକ ତାଲିକା କର ।

ତୁଳାରୁ ସୂତା ହୁଏ । ତୁଳାକୁ ଏକ ହାତଚାଳିତ ଯନ୍ତ୍ର ସାହାଯ୍ୟରେ ଭିଣାଯାଏ । ଆଜିକାଲି ଯନ୍ତ୍ର ସାହାଯ୍ୟରେ ତୁଳାକୁ ଭିଣି ସେଥିରୁ ମଞ୍ଜିକୁ ବାହାର କରି ଦିଆଯାଉଛି ।

କପା ଚାଷ ପାଇଁ କୃଷ୍ଣକାର୍ପାସ ମୃତ୍ତିକା ଓ ଉଷ୍ଣ ଜଳବାୟୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଅଟେ । ଏହି ମୃତ୍ତିକାର ଜଳଧାରଣ ଶକ୍ତି ଅଧିକ । ମାଟି ଶୁଖି ଗଲେ ଫାଟିଯାଏ, ଫଳରେ ବାୟୁ ପ୍ରବେଶ କରିବା ସହଜ ହୁଏ ଓ ଅଣୁଜୀବମାନେ ଭଲ ବଢ଼ିପାରନ୍ତି । ଆମ ଦେଶର ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ଗୁଜରାଟରେ ଅଧିକ କପାଚାଷ କରାଯାଏ । ସେଥିପାଇଁ ମୁମ୍ବାଇ, ସୁରଟ, ଅହମ୍ମଦାବାଦରେ ଅଧିକ ଲୁଗାକଳ ରହିଛି । ଆମ ଓଡ଼ିଶାର କେଉଁ ଅଞ୍ଚଳରେ ଏବେ କପାଚାଷ କରାଯାଉଛି ଜାଣିଛ କି ?

ତୁମ ଶିମିଳି ବାଡ଼ିରେ ଶିମିଳି ଗଛ ଥିବ । ଶିମିଳି ଗଛ କପା ଗଛ ଠାରୁ ବହୁତ ବଡ଼ । ଏହାର ଫଳ ପାଚିଲେ ହୋଇ ଶୁଖିଗଲେ ଫାଟିଯାଏ ଓ ସେଥିରୁ ତୁଳା ବାହାରେ । ତୁମ ଗାଁରେ ସିମିଳି ଗଛ ଥିଲେ, ଖରାଦିନେ ଦେଖିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କର । ଶିମିଳି ତୁଳା କେଉଁ କେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗେ ଆଲୋଚନା କରି ତାଲିକା କର ।

ଝୋଟ(Jute)

ଚିତ୍ର 4.4 ଜଳିତା ଗଛ

ଧାନ, ଚାଉଳ ଆଦି ପୁରାଇ ରଖିବା ପାଇଁ ବସ୍ତା ବ୍ୟବହାର ହେଉଥିବାର ତୁମେ ଦେଖିଥିବ । ତାହା କେଉଁଥିରୁ ତିଆରି ? ସେଗୁଡ଼ିକ ଝୋଟ ବାଣିରେ ତିଆରି । ଆଜିକାଲି ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ ବସ୍ତାର ବ୍ୟବହାର ମଧ୍ୟ କରାଯାଉଛି । ଝୋଟ ଏକ ଉଦ୍ଭିଦଜାତ ତନ୍ତୁ । ଯେଉଁମାନେ ଗାଁରେ ରହୁଛ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ଡ଼େଙ୍ଗା ଡେଙ୍ଗା ସରୁସରୁ ଗଛ ଚାଷ କରାଯାଉଥିବା ଦେଖିଥିବ । ଏଗୁଡ଼ିକ ଜଳିତା ଗଛ ।

ଗାଁରେ ଓ ସହରରେ ମଧ୍ୟ ଦୀପାବଳି ଦିନ କାଉଁରିଆ କାଠି ଜଳାଇ ପୂର୍ବପୁରୁଷଙ୍କୁ ଡାକନ୍ତି । ସେଗୁଡ଼ିକ ନଳିତା ଗଛର କାଠି । ନଳିତା ଗଛର ବାହ୍ୟ ଆବରଣରୁ ଝୋଟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଏ ।ଏହି ଗଛରୁ ଝୋଟ କିପରି ବାହାର କରାଯାଏ କେବେ ଦେଖିଛ କି ? ନଳିତା ଗଛକୁ କାଟି ବିଡ଼ା ବନ୍ଧାଯାଏ । ସେହି ବିଡ଼ାଗୁଡ଼ିକୁ ଗଡ଼ିଆ ପାଣିରେ ପ୍ରାୟ ୧୫ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୁଡ଼ାଇ ରଖାଯାଏ । ନଳିତା ବିଡ଼ା ପଚିଗଲା ପରେ ତାକୁ ବାଡ଼େଇ ଝୋଟ ତନ୍ତୁ ବାହାର କରାଯାଏ ଓ ଖରାରେ ଶୁଖାଇ ରଖାଯାଏ ।

ବର୍ଷାଦିନେ ପଟୁମାଟିରେ ନଳିତା ଚାଷ କରାଯାଏ । ଆମ ଦେଶର ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗରେ ଅଧିକ ନଳିତା ଚାଷ କରାଯାଏ । ଓଡ଼ିଶାର କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା ଜିଲ୍ଲାରେ ମଧ୍ୟ ନଳିତା ଚାଷ ହୁଏ । ଝୋଟରୁ କ'ଣ କ'ଣ ତିଆରି ହୁଏ, ତାହାର ଏକ ତାଲିକା କର ।

ନଡ଼ିଆ

ନଡ଼ିଆ ଗଛ

ତୁମ ଅଞ୍ଚଳରେ ନଡ଼ିଆ ଗଛ ଅଛି କି ? ନଡ଼ିଆ ଛଡ଼ାଇ ଦେଲେ ଏହାର ଚୋପା ବାହାରେ । ଏହାକୁ ନଡ଼ିଆ କତା କହନ୍ତି । ତାହା ହିଁ ନଡ଼ିଆ ଗଛର ତନ୍ତୁ । ଏହି ତନ୍ତୁରେ ଦଉଡ଼ି, ରସି, ପାପୋଛ, ଗଦି ଆଦି ତିଆରି ହୁଏ । ଏହି ନଡ଼ିଆ ତନ୍ତୁରୁ ଅନ୍ୟ କ'ଣ ତିଆରି ହୁଏ, ତାହା ଆଲୋଚନା କରି ଲେଖ ।

4.4 ତନ୍ତୁରୁ ସୂତା ତିଆରି

ଚିତ୍ର 4.5 ଚରଖାରେ ତନ୍ତୁରୁ ସୂତା ପ୍ରସ୍ତୁତି

ତୁଳା ବିଣ୍ଡାଟିଏ ନିଅ । ଏହାକୁ ହାତରେ ବଳି ସୂତା ତିଆରି କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କର । ଏହି ସୂତା ତୁମେ ଦେଖିଥିବା ସୂତା ପରି ସରୁ ହେଉଛି କି ? ସୂତା ତିଆରି ପାଇଁ ଯନ୍ତ୍ର ରହିଛି । ଗାନ୍ଧିଜୀ ତକଲି ଓ ଚରଖା ରେ ସୂତା କାଟୁଥିଲେ ଓ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସୂତା କାଟିବା ପାଇଁ କହୁଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ସମସ୍ତେ ହାତବୁଣା ତନ୍ତ ଲୁଗା ପିନ୍ଧୁଥିଲେ ।

କିଛି ଝୋଟ ନେଇ ହାତରେ ବଳି ଦଉଡ଼ି ତିଆରି କର । ଆଜିକାଲି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଯନ୍ତ୍ର ସାହାଯ୍ୟରେ ସୂତା କଟା ଯାଉଛି ଓ ଲୁଗା ବୁଣାଯାଉଛି ।

4.5 ସୂତାରୁ ବସ୍ତ୍ର ତିଆରି

ଚିତ୍ର 4.6 ଶୀତବସ୍ତ୍ର ତିଆରି

ଉପର ଚିତ୍ରକୁ ଦେଖ । ଏଠାରେ ହାତରେ ପଶମ ସୂତାରୁ ଶୀତବସ୍ତ୍ର ତିଆରି କରାଯାଉଛି । ତୁମ ଘରେ କିଏ ସ୍ୱେଟର, ମଫଲର ବୁଣନ୍ତି କି ?

ତନ୍ତ ସାହାଯ୍ୟରେ ଶାଢ଼ୀ, ଧୋତି, ଗାମୁଛା ଆଦି ବୁଣାଯାଏ (ତଳ ଚିତ୍ରକୁ ଦେଖ) । ସମାଜରେ ଏହାର ବହୁଳ ବ୍ୟବହାର ଅଛି । ଆଜିକାଲି କଳକାରଖାନାରେ ବସ୍ତ୍ର, ଶୀତବସ୍ତ୍ର ଆଦି ତିଆରି କରାଗଲାଣି । କିନ୍ତୁ ତନ୍ତ ବୁଣା ଶାଢ଼ୀ, ଚଦରର ଆଦର ଆଜି ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ଆମ ଓଡ଼ିଶାର ସମ୍ବଲପୁର, ସୋନପୁର, ଆଠଗଡ଼, ବ୍ରହ୍ମପୁର ଆଦି ଅଞ୍ଚଳରେ ତନ୍ତ ଲୁଗା ବୁଣାଯାଏ । ଓଡ଼ିଶାର ତନ୍ତବୁଣା ପାଟଶାଢ଼ୀର ଆଦର ଭାରତ ବାହାରେ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ତୁମ ଅଞ୍ଚଳରେ ଯେଉଁଠାରେ ତନ୍ତ ସାହାଯ୍ୟରେ ଲୁଗା ବୁଣା ଯାଉଛି ସେଠାକୁ ଯାଇ ଦେଖ ।

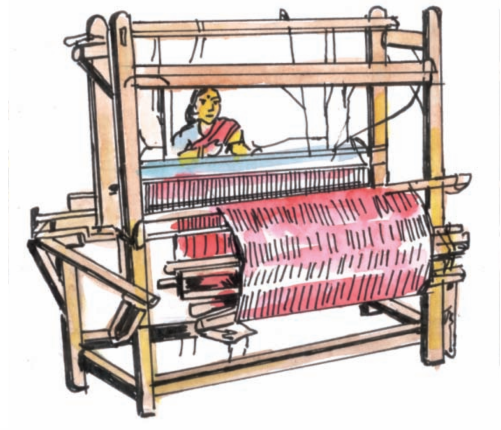
ଚିତ୍ର 4.7 ତନ୍ତ ଦ୍ୱାରା ଲୁଗା ବୁଣା ଯାଉଛି

କ'ଣ ଶିଖିଲେ

- ତୁଳା, ଝୋଟ, ରେଶମ, ପଶମ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ତନ୍ତୁ ।
- ରେଶମ ପୋକ ତିଆରି କରୁଥିବା କୋଷାରୁ ରେଶମ ତନ୍ତୁ ବାହାରେ ।
- ପଶମ ମୁଖ୍ୟତଃ ମେଣ୍ଢା ଲୋମରୁ ମିଳିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଛେଳି ଓ ଚମରୀ ଗାଈ ଲୋମରୁ ମଧ୍ୟ ମିଳିଥାଏ ।
- କପା ଚାଷ ପାଇଁ କୃଷ୍ଣ କାର୍ପାସ ମୃତ୍ତିକା ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଥିବା ବେଳେ ଝୋଟ ଚାଷ ପାଇଁ ପଟୁମାଟି ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ ।
- ଆମ ଓଡ଼ିଶାର ସମ୍ବଲପୁର, ସୋନପୁର, ଆଠଗଡ଼, ବ୍ରହ୍ମପୁର ଆଦି ଅଞ୍ଚଳରେ ତନ୍ତ ଲୁଗା ବୁଣାଯାଏ ।

ଅଭ୍ୟାସ

୧. କେଉଁ ଶବ୍ଦଟି ସେହି ଶ୍ରେଣୀ ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ନୁହେଁ ଚିହ୍ନାଅ ।

(କ) ଝୋଟ, ତୁଳା, ପଲିଷ୍ଟର, ପଶମ

(ଖ) ତୁଳା, ଝୋଟ, ପଶମ, ନଳିତା

(ଗ) ତୁଳା, ରେଶମ, ପଶମ, ନଡ଼ିଆକତା

୨. ତଳେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଶବ୍ଦ ଦ୍ୱୟ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଗୋଟିଏ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ଓ ଗୋଟିଏ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଲେଖ ।

(କ) ରେଶମ ଓ ପଶମ

(ଖ) ପ୍ରାକୃତିକ ତନ୍ତୁ ଓ କୃତ୍ରିମ ତନ୍ତୁ

୩. କାରଣ କ'ଣ ?

(କ) ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗରେ ଅଧିକ ନଳିତା ଚାଷ କରାଯାଏ ।

(ଖ) ସୁରଟରେ ବହୁତ ଲୁଗାକଳ ଅଛି ।

୪. ପ୍ରତ୍ୟେକର ଦୁଇଟି ବ୍ୟବହାର ଲେଖ ।

(କ) ନଡ଼ିଆ ତନ୍ତୁ (ଖ) ଶିମିଳିତୁଳା (ଗ) ଝୋଟ

୫. ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ କର ।

(କ) ଝୋଟ ____________ ଗଛର ବକଳ ।

(ଖ) ଶିମିଳି ଗଛର ତୁଳା ____________ ରେ ଉଡ଼ିଯାଏ ।

(ଗ) ନାଇଲନ ଗୋଟିଏ ____________ ତନ୍ତୁ ।

(ଘ) ରେଶମ ପୋକର ____________ ରୁ ରେଶମ ମିଳେ ।

୬. ଶୀତ ଦିନେ ବ୍ୟବହାର ହେଉଥିବା ସ୍ୱେଟର୍ ଓ ଖରା ଦିନେ ସାଧାରଣତଃ ବ୍ୟବହାର ହେଉଥିବା ସାର୍ଟ ଯେଉଁ ଯେଉଁ ତନ୍ତୁରେ ତିଆରି ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଦୁଇଟି ପାର୍ଥକ୍ୟ ଲେଖ ।

ଘରେ କରିବା ପାଇଁ କାମ :

- ତୁମ ଅଞ୍ଚଳରେ କେଉଁଠି ଯଦି ତନ୍ତ ବା କଳ ସାହାଯ୍ୟରେ ଲୁଗା ବୁଣା ଯାଉଥାଏ, ସେଠାକୁ ଯାଅ ଓ ଯାହା ଦେଖିଲ ସେ ବିଷୟରେ ଲେଖ ।